

ÇEVREDEDEN(DOĞADAN) SAĞLIĞA BİR BAKIŞ

Çevre, kişilerin insanca yaşayabilmesi ve insan hayatının devamı için gerekli koşulları sağlayan en önemli unsurdur. Zira, bireyi özne kabul ettiğimizde bireyin dışında kalan her şey çevreyi oluşturur. Üstünde yaşadığımız toprak, soluduğumuz hava, yediğimiz besinler, giyinme ve ısınma araçlarımız çevre dediğimiz bulmacanın parçalarıdır. Sanayileşme ile birlikte gelişen dönemde endüstri ile tanışan insanoğlu, endüstriyel ürünler ile hayat kurmayı öğrendikçe doğadan kendisini soyutlamış ve doğanın dengesinin bozulmasının insanoğlunun hayatını etkilemeyeceği yönünde bir düşünceye bürünmüştür. İnsanoğlu doğadan uzaklaştıkça, doğa sanayiye kurban edilmiş; sanayiden elde edilen ürünler artarken doğanın dengesi gözetilmemiş; bunun sonucunda, tarımdan elde edilecek ürünler ile nüfus arasındaki denge de haliyle bozulmuş ve yeryüzündeki yaşam çeşitli faktörler tarafından tehdit edilmeye başlanmıştır.

Dengesi bozulan doğanın insan hayatına ilişkin tehlikeleri çok ciddi boyutlardadır. Örnek vermek gerekirse henüz Türkiye'de henüz fark edilmeyen veya dile getirilmeyen ancak Avrupa'nın koruma altına aldığı arıların tüm dünyada yok olması sonucu; arıların polenlemesi ile üreyen ve insanlar tarafından tüketilen bitkilerin yüzde yetmiş beşinin de yok olması tehdidi ile karşı karşıya kalınacaktır. Dolayısıyla küçücük(!) bir arının yaşam döngüsünü dışında kalması sonucunda bile insanlık açlıkla karşı karşıya kalabilir.

Hal böyle iken, ülkemizde sık sık karşılaşıldığı üzere yanlış projelendirilmiş HESler sonucunda suyun kalitesinin bozulması içme suyu ve veya tarım suyu olarak kullanılması özelliğini yitirdiği gözlemlenmekte her geçen gün su ve tarım ürünlerinin varlığı hususları tartışma niteliğine bürünmektedir. Tarım ürünleri bakımından bulunan geçici çözüm ise tarım ürünlerinin ithali olmaktadır. Bu hususda da ülkesel bazda ekonomik durum değerlendirilmesi gerekmektedir. Küresel ölçekte neden sonuç ilişkisine dayanan küresel ısınma/iklim değişikliğine ilişkin uluslararası sempozyumlar irdelendiğinde etkilenecek dört coğrafyadan biri olarak belirlenen Anadolu coğrafyası için kesilen her ağaç, temiz hava ve yağmur çekmesi bakımından önem taşırken; yanlış projelendirilerek yola çıkılan her hedef iklim değişikliklerinin etkisini güçlendirecek niteliktedir. İklim değişikliği yetiştirilecek tarım ürününü de ihtiyaç duyulacak su miktarını da yağış oranını da etkileyeceği gayet nettir.

İklim değişikliğinin etkileri detaylandırıldığında ve farklı bilimlerle ilişkisi kurulduğunda olası sonuçlar karşımıza çıkacaktır. Bu sonuçların biri ise kişilerin hastalanması halinde karşımıza çıkar. Hastalığın en basit haliyle soğuk algınlığı olması veya kanser olması hallerinde doktorlar tarafından kişilerin dikkatleri, doğru beslenmeye ve vücudu korumaya yoğunlaştırılıyor. Peki dengesi bozulan doğa tarım ürünü vermediğinde hastalıklar nasıl önlenecek sorusu gündeme gelecektir. Buna verilen ilaçlar cevabı bitkiler olmadan sadece üretilebilen kimyasallar ile ilaçlar ne kadar faydalı olacak sorusu ile sorgulanır hâle gelecektir. Bir şekilde beslenme ve ilaç çelişkisine ilişkin sorun çözülsün de robot arılar çalışması işe yarasa da tamamen gdo ile beslenilmeye başlansa da susuzluk sorunu yine bize ölüm kapıda diyecek bir diğer hususdur. Bir kilogram buğday için bir buçuk ton su kullanılması gerekirken, insanlar susuz üç günden fazla hayatta kalamazken, hijyen olmadan hayatın devamının sağlıklı olamayacağı ortada iken susuzluk için ne yapacağız diye sormak gerekecektir. Bunun sonucunda insanın doğuştan sahip olduğu sağlıklı bir çevrede sağlıklı bir hayat yaşama hakkı linden alınmış olacaktır.

Sonuç olarak 2020 ve 2050 yılları hedef alındığında; son dönemdeki AB ülkeleri ve Çin gibi devletlerin küresel ısınmaya karşı aldığı önlemler dikkate alınarak, elde bulunan su kaynaklarının korunması, enerji üretimine dair projelerde doğa dengesi-kamu yararı-üreticinin yararı arasında denge sağlanmalı, kamuoyundan idarenin bilgi saklamaması, ÇED raporlarına sahip çıkılması gerekmektedir. Aksi takdirde 2020de açlık ve susuzluk nedeniyle Türkiye'de başlaması beklenen toplu ölümler, 2050 yılında milyonların ölümüne sebep olabilecek seviyeye çıkacaktır.

Stj. Av. Selcen BAYÜN

Adli Bilimciler Dernegi 1.Saglik Hukuku Kongresi